

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

<i>Міхєєва Анастасія</i>	
Мовленнєві особливості відгуку на прочитану книжку як жанру соціальних мереж (на матеріалі Facebook)	103
<i>Молчанова Карина</i>	
Вплив емоційного інтелекту викладача на академічну успішність здобувачів освіти	106
<i>Нестерович Юліана</i>	
Аксіологічний компонент концепту «Зрадник» (на матеріалі роману С. Жадана «Інтернат»)	111
<i>Нікітенко Ольга</i>	
Інструменти стимулювання читацької активності здобувачів загальної середньої освіти	116
<i>Пасічник Марія</i>	
Інтелект-карти в роботі над розвитком читацьких компетентностей шестикласників	120
<i>Плечко Антоніна</i>	
Загальна характеристика термінологічних словників із лісництва початку XXI століття	125
<i>Потернак Всеволод</i>	
Неофіційні номінації політиків в українському медіадискурсі (на матеріалі інтернет видань 2014–2023 років)	130
<i>Савостян Марія</i>	
Формування пізнавального інтересу в учнів на уроках української мови	133
<i>Телюк Софія</i>	
Організація роботи семикласників з відеотекстом на уроці української літератури	136
<i>Тимків Анастасія</i>	
Функціонально-стилістичний потенціал метафор російсько-української війни в інтернет-дискурсі	140
<i>Тіяра Катерина</i>	
Мовні домінанти поетичної мови Сергія Жадана	146

медіадискурсі вони відображають складну динаміку взаємодії між особистістю політика, сприйняттям суспільством та медіа. Вони можуть бути як інструментом політичної пропаганди, так і відображенням реальних досягнень або недоліків. Важливо розуміти, що прізвиська не завжди відображають об'єктивну картину, але завжди мають великий вплив на сприйняття громадськістю політичної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Прізвиська політиків часто несуть у собі складні конотації та відтінки значень, які відображають загальний настрій суспільства щодо них. Вони можуть виражати як позитивні, так і негативні аспекти особистості політика, його стиль управління та способи спілкування з громадськістю. Іноді прізвиська можуть бути використані для маніпуляції громадською думкою або підсилення образу політика, тому важливо аналізувати їх контекст та історичні обставини, щоб зрозуміти їхню справжню сутність.

Література

1. Єгорова О. І., Коваль Т. Ю. Лінгвосоціальна природа прізвиськ у політичному дискурсі. *Нові виміри духовності на початку XXI століття: матеріали VI Міжнародної наукової on-line конференції (24–25 травня 2018 року)* / за ред. проф. І. П. Мозгового. Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. С. 38–39. 2. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених*. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 101–107. 3. Ніколенко О. В. Прізвиська як соціокультурні символи. *Young Scientist*. 2018. Вип. 2 (54). С. 209–212. 4. Павлюк В. А. Лінгвістичний статус прізвиська та його місце в антропонімії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія Філологія (мовознавство)*. 2014. Вип. 19. С. 157–162.

Марія Савостян,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти 2 року навчання
історико-філологічного факультету
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Науковий керівник: к.пед.н., доц. О. А. Кучерява

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація: У статті розкрито проблему формування пізнавального інтересу в здобувачів освіти, розглянуто психолого-педагогічні рекомендації формування пізнавального інтересу в учнів на уроках української мови.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, уроки української мови.

Abstract: The article is devoted to the problem of formation of students' cognitive interest in Ukrainian language lessons.

Keywords: cognitive interest, Ukrainian language lessons.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах науково-технічного прогресу суспільство не може повноцінно функціонувати без активності людини, тому в теорії педагогічної

науки й шкільній практиці питання формування активності особистості залишається актуальним. Як підкреслює В. І. Лозова, ця проблема тісно пов'язана й з іншими не менш важливими педагогічними завданнями, як-от: навчання учнів мислення, розвиток пізнавальних інтересів і розумових здібностей, формування самостійності, уміння вчитися, набуття здобувачами таких якостей, як спостережливість, цілеспрямованість, відповідальність й самооцінка [1].

Аналіз педагогічних досліджень. Теоретико-практичні засади формування пізнавальної активності здобувачів освіти описані в дослідженнях дидактів і психологів: В.В. Волошиної, Н.В. Готри, Г.С. Костюка, В.І. Лозової, Т.В.Форостюк та інших.

Мета статті – узагальнити й обґрунтувати психолого-педагогічні рекомендації щодо розвитку пізнавального інтересу в здобувачів освіти на уроках української мови в ЗЗСО.

Викладення основного матеріалу. Як відомо, у педагогіці пізнавальну активність визначають як рису людини, що виявляється в готовності, прагненні до самостійної діяльності, а також у здатності вибирати оптимальні шляхи для досягнення поставленої мети [2]. Тому в багатьох дослідженнях пізнавальну активність розглядають у тісному зв'язку з таким поняттям, як самостійність. На пізнавальну активність впливають мотиви, інтереси, потреби й настанови учня на певну діяльність. Пізнавальний інтерес, активізуючи всі психічні процеси людини, на високому рівні свого розвитку спонукає особистість до постійного пошуку перетворення дійсності за допомогою діяльності.

У дидактиці пропонують найрізноманітніші прийоми формування пізнавального інтересу в здобувачів освіти, але головне, щоб вони допомагали учню пережити радість успіху, відчувати віру у свої сили, в подолання труднощів.

Загалом розвиток пізнавального інтересу відбувається у двох напрямках: з опорою на зміст навчальних предметів і завдяки організації самої пізнавальної діяльності. У центрі нашого дослідження знаходиться предмет «Українська мова». Ураховуючи специфіку навчальної дисципліни, ми насамперед звернулись до таких методів і прийомів формування пізнавального інтересу, як створення ситуації успіху, проєктний метод, ігровий метод, метод створення емоційно-моральної ситуації, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій. Прокоментуємо окремі з них.

1. Популярним видом діяльності серед школярів, зокрема 5-6 класів, є гра. На уроках української мови пропонуємо учням кросворди, ребуси, ігри з шифрами, загадки, які водночас розвивають уяву, спостережливість, кмітливість і логіку.

2. Заохочення до самостійної роботи, наприклад, завдання, що передбачають пошук додаткових джерел інформації, вимагають приймати самостійні рішення, організовувати свій навчальний процес.

3. Нестандартні форми навчання допоможуть розкрити творчі здібності учнів. До таких форм організації відносяться уроки-подорожі, казки, квести, арт-уроки, уроки-змагання («Брейн – ринг», «Своя гра», «Що? Де? Коли?», урок-КВК), уроки-

екскурсії. Вони полегшують процес засвоєння знань, оскільки характеризуються дружною, неординарною атмосферою.

4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови відкриває нові можливості для підвищення ефективності навчання. Інтерактивні презентації, електронні підручники й мультимедійні ресурси допомагають зробити навчальний матеріал більш доступним і цікавим, візуалізувати складні граматичні конструкції, правила орфографії і лексики, полегшуючи їхнє розуміння та запам'ятовування.

5. Проектна діяльність, проблемні ситуації дозволяють учням проявити самостійність та ініціативу.

Одним з важливих напрямів формування пізнавальної активності є мотиваційний розвиток, який передбачає створення сприятливих умов для формування внутрішньої мотивації до навчання, підвищення зацікавленості до навчального предмета, використання різноманітних методів і прийомів [2].

Наприклад, на уроках української мови для мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти рекомендують використовувати такі форми роботи:

- проведення конкурсів на кращий вірш, есе, оповідання чи словесний малюнок на певну тему або виконання творчої роботи, наприклад, малювання й розповідь учня про свій малюнок;

- участь у мовних і літературних конкурсах, виконання завдань з метою підвищити самооцінку учнів та змотивувати їх до подальших досягнень;

- відвідування музеїв, театрів, літературних вечорів, організація зустрічей із письменниками;

- залучення батьків до навчального процесу, проведення спільних заходів, конкурсів, презентацій, що також допомагає створити позитивну навчальну атмосферу й підвищити мотивацію учнів.

До активної пізнавальної діяльності учнів стимулюють ситуації, коли вони стикаються з викликами та перешкодами у процесі навчання, коли їм необхідно розв'язати певну проблему. Цей процес не лише загартовує витримку учнів, а й пробуджує в них інтерес до навчального матеріалу. Перемога над труднощами підвищує почуття впевненості в собі та власних здібностях. Окрім того, процес подолання труднощів сприяє розвитку критичного мислення, вчить аналізувати ситуацію, робити висновки й знаходити креативні рішення. Наведемо приклад проблемної ситуації для уроку української мови:

Проблемна ситуація під час вивчення теми «Прикметник»: правильне вживання прикметників.

Завдання: учні отримують тексти з пропусками та мають заповнити їх правильними прикметниками, обґрунтувавши свій вибір.

Процес: учні читають тексти й аналізують контекст, в якому повинні бути використані прикметники. Працюючи в парах чи групах, обговорюють можливі варіанти.

Зрозуміло, що подолання труднощів забезпечує, з одного боку, формування

стійкого пізнавального інтересу, а з іншого - розвиток здібностей і талантів учнів.

Для розвитку пізнавального інтересу в здобувачів освіти важливими є й такі компоненти: новизна навчального матеріалу, його практична спрямованість, мотиваційне середовище, використання інтерактивних методів, враховування індивідуальних особливостей учнів, позитивний емоційний клімат [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У підсумку підкреслимо, що пізнавальна активність створюється безпосередньо у пізнавальній діяльності й сприяє інтелектуальному розвитку людини, передбачає не лише потребу у розв'язанні завдань пізнавального характеру, а й їх практичне використання. Внутрішніми стимулами активності виступають інтереси, мотиви, інтелект, воля, емоції. Саме інтерес є основним пізнавальним мотивом, спонукальною силою процесу учіння, а в молодшому підлітковому віці створені всі умови для його розвитку. У формуванні пізнавального інтересу важливу роль відіграє вчитель, він зацікавлює, пробуджує інтерес в учня, адаптує навчальний матеріал, враховує вікові й індивідуальні особливості учнів, постійно шукає нові шляхи ефективної навчальної діяльності.

Література

1. Готра Н. Пізнавальна активність учнів на уроках української мови. *Рідна мова*. 2000. № 2. С. 25 – 26.
2. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів. Харків: Основа, 1990. 89 с.
3. Козачук С.А. Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної активності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук. Київ, 2008. 24 с.

Софія Телюк

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
4 року навчання на філологічному факультеті освітніх технологій
Київського національного лінгвістичного університету
Науковий керівник - канд.пед.наук, доц. О. А. Попова*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СЕМИКЛАСНИКІВ З ВІДЕОТЕКСТОМ НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація: Розглянуто використання відеотексту на уроках української літератури в сьомому класі. Продемонстровано, що використання відеоматеріалів на етапі підготовки до роботи з текстом художнього твору сприяє підвищенню мотивації учнів, розвитку медіакомпетентності, глибшому розумінню ідейно-тематичного змісту літературних творів та формуванню національної свідомості через занурення в історичний контекст.

Ключові слова: відеофрагмент, відеоролик, відеотекст.

Abstract: The article examines the use of video text in the lessons of Ukrainian literature in the seventh grade. It has been proven that the involvement of video materials in the organization of educational activities contributes to increasing the motivation of students, the development of media competence, a deeper understanding of the ideological content of literary works, and the formation of historical consciousness through immersion in the historical context.

Keywords: video fragment, video clip, video text.

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60x90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6